

Управління економічним потенціалом кластера

Глибока трансформація соціально-економічних відносин, що відбувається в Україні, обумовлює необхідність дослідження регіонального розвитку суспільства, обґрунтування його пріоритетів і формування ефективних механізмів управління. Соціально-економічний розвиток регіонів значною мірою залежить від величини та ефективності використання наявного на даній території економічного потенціалу. Саме тому, одним з найбільш важливих завдань є розробка науково-методичних підходів до управління економічним потенціалом регіону на основі кластерів.

Управління економічним потенціалом кластера базується на системному підході, за якого кластер розглядається як складна динамічна організаційно-економічна система, діяльність кожного елемента якої спрямовується на досягнення спільної мети шляхом узгодження інтересів всіх учасників. Загальний економічний результат діяльності кластерного утворення досягається за рахунок синергетичної взаємодії елементів системи – учасників кластера. Системний підхід в управлінні дозволяє уникнути ситуації, коли прийняте рішення на рівні управління кластера може перетворитися на проблему для деяких його учасників. Під управлінням економічним потенціалом кластера слід розуміти процес цілеспрямованого впливу на складові економічного потенціалу з метою нарощування та максимальної реалізації існуючих економічних можливостей.

Систему управління економічним потенціалом кластера, що представляє собою сукупність всіх елементів, підсистем та комунікацій між ними, а також процесів, що забезпечують формування та реалізацію економічних можливостей кластера, доцільно представити як сукупність

укрупнених компонентів, принципово необхідних для функціонування та розвитку даної системи (рис. 1).

Такими необхідними компонентами є керована та керуюча підсистеми та механізм їх взаємодії. Керуюча підсистема представлена суб'єктом управління – координаційним центром (радою) кластера, тобто органом управління з необхідною компетенцією і специфікою функцій, що забезпечують прийняття зважених управлінських рішень. Вона визначає місію, цілі та завдання діяльності кластера, стратегію його розвитку, формує і передає управлінські рішення, здійснює управлінський вплив на керовану підсистему.

Керованою підсистемою (об'єктом управління) виступає економічний потенціал кластера, що включає три основні блоки – ресурсну і управлінську складову та певні фактори, які впливають на процеси формування та реалізацію його економічного потенціалу.

Він є головним елементом системи управління економічним потенціалом кластера, що забезпечує управлінську дію на ті складові, від стану та взаємозв'язку яких залежить економічний результат його функціонування.

Виконання механізмом функцій інтеграції, цілеспрямування, планування, заохочення, мобілізації, контролювання та регулювання здійснюється через методичну та забезпечуючі складові на основі принципів, важелів, індикаторів та інструментів підсистеми забезпечення реалізації функцій функціональної підсистеми механізму.

Реалізація методичних підходів підсистеми управління здійснюється через відповідні важелі та принципи з урахуванням забезпечуючої складової, де передбачено використання таких факторів, як правове, нормативне, інформаційно-комунікативне, ресурсне та організаційне забезпечення.

Результативність функціонування механізму оцінюється рядом показників, які вказують на досягнення мети його створення.

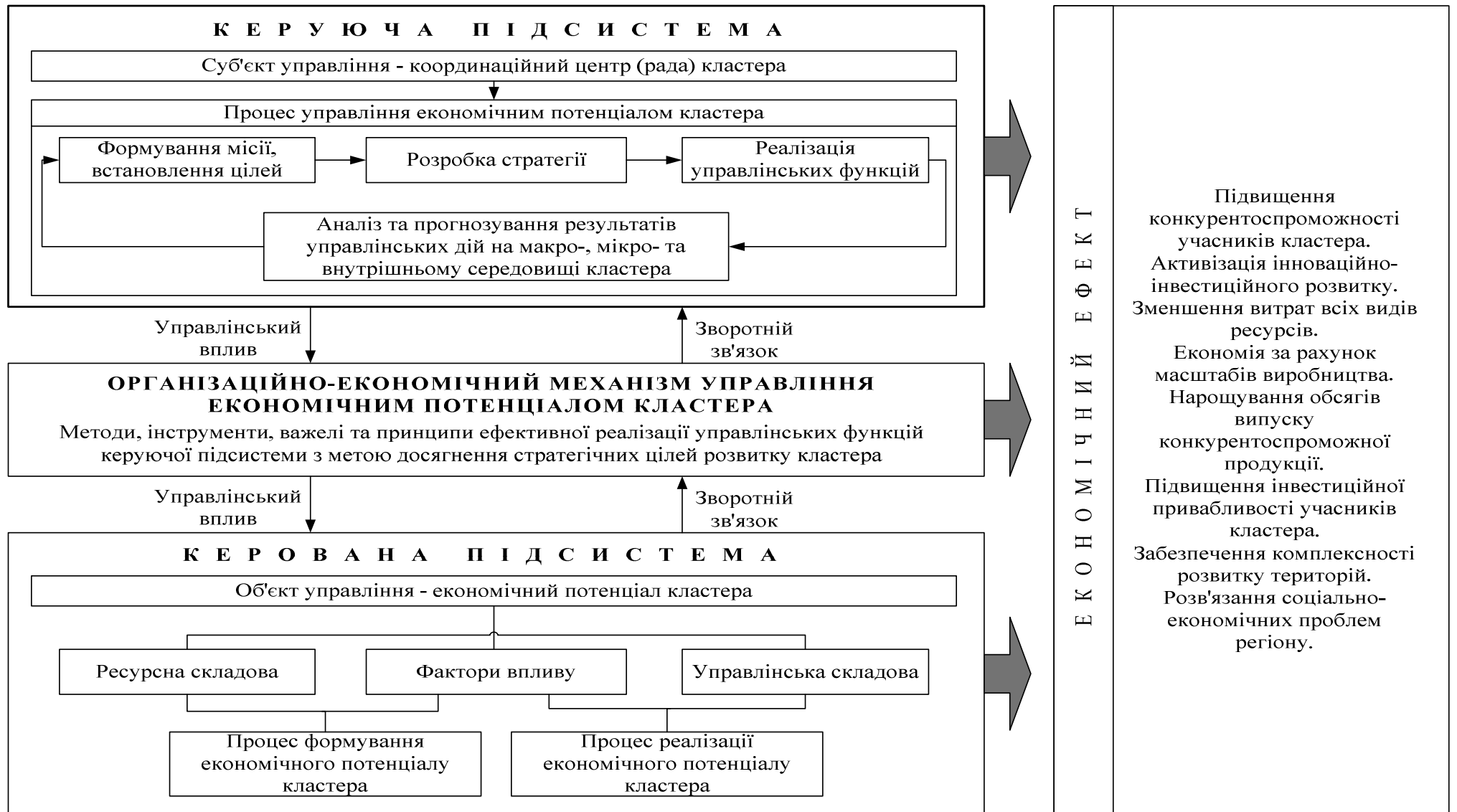

Рисунок 1 – Схема управління економічним потенціалом кластера

Вагомим елементом механізму є методична складова, яка забезпечує ефективне функціонування інших його елементів. Методика балансування інтересів учасників кластера реалізує функції інтеграції, цілеспрямовання, заохочення, мобілізації та планування, спрямовані на посилення взаємодії учасників, їх ефективне співробітництво, залучення нових членів з метою нарощування економічного потенціалу кластера.

Теоретико-методичний підхід до організації процесів, що забезпечують ефективне функціонування кластера, спрямований на створення сприятливих умов для збільшення обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції, нарощування виробничих потужностей кластера, його техніко-технологічних та інноваційних можливостей.

Інтеграційна модель оцінки економічного потенціалу кластера дозволяє дати повну характеристику наявних його економічних можливостей. Модель спрямована на виявлення проблем, розробку заходів щодо їх усунення та визначення перспектив подальшого нарощування ресурсної та управлінської складових економічного потенціалу.

Важливу роль в складі організаційно-економічного механізму виконують економічні важелі. До них відносяться матеріальні стимули, пільги, заохочення та планові показники [1, с. 8]. Вказані важелі мають свою характеристику та виконують визначені функції і в своїй сукупності є взаємозалежними. Такі важелі, як матеріальні стимули, пільги заохочення, спрямовані на активізацію діяльності учасників кластера. Що стосується планових показників, то вони спонукають до виконання та перевиконання планів, до лідерства за показниками якості та обсягами випуску конкурентоспроможної продукції. Також планові показники виконують інформаційну функцію, надають необхідні дані про терміни та обсяги виконаної роботи.

Основними принципами управління економічним потенціалом кластера є принципи стратегічної орієнтованості, плановості, інтеграції, системності, цільової спрямованості, адаптивності, гнучкості, пріоритетності, збалансованості інтересів.

Планові показники є інструментом контролю за ефективністю здійснення оперативної діяльності, характеризують ступінь реалізації економічних можливостей кластера та ступінь досягнення його стратегічних цілей розвитку.

У якості планових показників можуть бути прийняті комплексні та одиничні показники економічного потенціалу кластера, економічна сутність яких визначається видом кластера та сферою його діяльності.

Таким чином організаційно-економічний механізм управління економічним потенціалом кластера здійснює реалізацію управлінських рішень, що надходять від координаційного центра кластера, використовуючи відповідні способи, методи та інструменти. Управлінські рішення стосуються формування та накопичення необхідних економічних ресурсів, їх розподілу подолання або зниження негативного впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, що перешкоджають розвитку економічного потенціалу кластера, удосконалення системи управління його виробничою діяльністю. Поряд з функціональною підсистемою важлива роль в управлінні економічним потенціалом кластера належить цільовій підсистемі, яка відображає основну мету функціонування системи та механізму управління економічним потенціалом кластера.

Визначення цілей – важливий етап стратегічного управління економічним потенціалом кластера, тому що досягненню визначених цілей підпорядковується вся діяльність його учасників.

Взаємовідносини та рівень співробітництва учасників кластера суттєво впливають на ефективність його діяльності. Вони створюють мікросередовище кластера, в якому формується його економічний потенціал. Тому створення сприятливих умов для ефективного функціонування учасників є пріоритетним завданням координаційного центру кластера.

Література

1. Олексюк О.І. Управління потенціалом акціонерних товариств (на матеріалах підприємств цементної промисловості України) [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Олексюк Олексій Іванович; Київський національний економічний ун-т. – К., 2001. – 20 с.